

M.A. Part - I Examination 2012

Sanskrit
Paper - II

Full Marks - 100

Time : 4 hours

Write the answers to questions of each half in separate books.
First Half (Marks - 60)

Unit - I

1. अधो दत्तेषु सूत्रेषु चतुर्णां दीक्षितमतानुसारं व्याख्या कार्या। $3 \times 4 = 12$

- a) ✓ तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम्
b) न वेति विभाषा
c) तपरस्तत्कालस्य
d) ऊकालोऽज्झ्रस्वदीर्घप्लुतः
e) ✓ स्वं रूपं शब्दस्याशब्दसंज्ञा
f) इको गुणवृद्धी
g) स्थाने ऽ न्तरतमः
h) अनेकालंशित्सर्वस्य

2. अधो लिखितेषु दीक्षितवचनेषु कस्यचिदेकस्य आशयः स्पष्टीक्रियताम्।

- a) ह्रस्वस्यावर्णस्य प्रयोगे संवृतं, प्रक्रिया- दशायान्तु विवृतमेव
b) ✓ प्रत्याहारेष्वितं न ग्रहणम्, अनुच्चासिक इत्यादिनिर्देशात्
c) सप्रमीनिर्देशेन विधीयमानं कार्यं वर्णान्तरेणाव्यवहितस्य पूर्वस्य बोध्याम्
d) अकृतव्यूहाः पाणिनीयाः

Unit - II

3. अधस्तनेषु सूत्रेषु यथेच्छं द्वयोः व्याख्या करणीया। 3×2=6
- a) अचः परस्मिन् पूर्वविधौ
- b) ✓ वृद्धिरेचि
- c) ✓ ईदूदेद् द्विवचनं प्रगृह्यम्
- d) यस्मात्प्रत्ययविधिस्तदादि प्रत्ययेऽङ्गम्
- e) बहुवचने झल्येन्
4. दीक्षितवचनेषु कस्यचिदेकस्याशयः प्रतिपाद्यनाम् 6
- a) अनेनेह यकारस्य स्थानिवद्भावेनाच्त्वम् आश्रित्य 'अनचि' इति द्वित्वनिषेधोऽनङ्गयः, 'अनल्विधौ' इति निर्देशात्।
- b) 'आक्रोशो' किम्? तत्र्वकथने द्विवचनं भवत्येव
- c) पूर्वसूत्रेण सिद्धे समासण्णं नियमार्थम्
- d) 'तदन्तस्यापीयं संज्ञा' 'द्वन्द्वेच' इति ज्ञापकात्
5. अधो दत्तेषु पदेषु द्वयोः ससूत्रं सन्धिप्रकारः प्रदर्शयताम् 2×2=4
- a) गव्यूतिः
- b) हरयेहि
- c) उपैति
- d) शकन्थुः
6. अधस्तनेषु पदेषु यथेच्छं द्वयोः पदसिद्धिप्रक्रिया ससूत्रं प्रदर्शयताम् 2×2
- a) रामेण
- b) रामाणाम्
- c) सर्वस्मिन्
- d) हरये
- e) सखायौ

Unit - III

7. अधो लिखितेषु सूत्रेषु कानिचित् त्रीणि व्याख्यायन्ताम्- 3×3
- a) ✓ स्वरितमितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले
- b) ✓ परोक्षे लिट्
- c) ✓ असिद्धवदत्राभात्
- d) विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसंप्रक्षप्रार्थनेषु लिङ्
- e) कृञ्चानुप्रयुग्यते लिटि
8. अधो दत्रासु पङ्क्तिषु कस्याश्चिदेकस्या व्याख्या क्रियनाम्: 5
- a) यद्यपि 'डिच्च' इत्ययमपवादस्त भाष्यनन्यार्थडित्वेष्वनडादिषु परितार्थ इति गुणवृद्धिप्रतिषेधसंप्रसारणाद्यर्थतया संभवत्प्रयोजनङकारे तातडि मन्थरं प्रवृत्तः परेण बाध्यते।
- b) डित्वोक्तेर्जायते कथंचिदनुबन्धकार्योऽप्यनल्विधाविति प्रतिषेध इति।
- c) यद्यप्यन्तरङ्गत्वात्पररूपं न्याय्यं, तथापि 'यास्' इत्येतस्य 'इय्' इति व्याख्येयम्
- d) 'एकाच' इति किम्-यङ्लुग्व्यावृत्तिर्यथा स्यात्
9. अधस्तनेषु पदेषु द्वयोः साधनपद्धतिः ससूत्रं प्रदर्शयताम्- 3×2
- a) भवन्ति
- b) भवानि
- c) भवितारौ
- d) एधध्वे
- e) एधिष्ये

Second Half (Marks - 40)

Answer Q. No. 6 and any two from the rest.

Write a brief essay on the different branches of the Indo-European language family. 15

2. What is Phonetic Law? State Grimm's Law and explain it with illustrations. 15
3. Discuss the non-Aryan influence on Sanskrit language. 15
4. Discuss with illustrations the development of the Indo-European diphthongs in O.I.A. 15
5. Describe the important features of the Vedic Sanskrit. 15
6. Write short notes on any two of the following : 5×2
  - a) Assimilation;
  - b) Anaptyxis;
  - c) Haplology;
  - d) Accent in O.I.A.;
  - e) Verner's law